

บัวตัดดอกเป็นดอกไม้ที่นิยมนำมาใช้ประโยชน์มาก และถือว่ายู่ในกลุ่มไม้ตัดดอกเชิงการค้าที่สำคัญ จึงได้ทำการศึกษาภาวะการผลิต การจำหน่าย ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาบัวตัดดอก โดยการสำรวจและสัมภาษณ์เกษตรกรในแหล่งทำนาบัวที่สำคัญ ซึ่งพบว่ามีการทำนาบัวมากในอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และกระจายตามจังหวัดนนทบุรี สุพรรณบุรี ชลบุรี ปทุมธานี เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาบัวเป็นอาชีพหลัก และนาข้าวเป็นอาชีพรอง เกษตรกรแต่ละรายมีพื้นที่ทำนาบัวเฉลี่ยประมาณ 21.36 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของบุคคลหรือเอกชนที่ต้องเสียค่าเช่าต่อปี เงินทุนหมุนเวียนสำหรับทำนาบัวเฉลี่ย 691.61 บาทต่อเดือนต่อไร่โดยอาศัยแหล่งทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 53 ไม่มีหนี้สิน เกษตรกรนิยมปลูกบัวฉัตรขาวและฉัตรแดง ลักษณะนาบัวเป็นบ่อดินที่สร้างขึ้น และบ่อดินธรรมชาติ ซึ่งจากการสำรวจพบเป็นบ่อดินที่สร้างขึ้นมากที่สุดถึงร้อยละ 72.3 วิธีการทำนาบัวใช้วิธีทุบบัวแล้วปล่อยให้ไหลเต็มแปลงออกใหม่ ทั้งนี้เกษตรกรสามารถทำนาบัวได้ 2 ถึง 4 ครั้งต่อปี ในระหว่างทำนาบัวเกษตรกรนิยมใช้พื้นที่บนคันดินรอบบ่อปลูกพืชอื่นควบคู่ไปด้วยเช่น ดอกดาวเรือง มะพร้าว รวมทั้งการเลี้ยงปลาในนาบัว ดอกบัวที่ผลิตได้จะเป็นดอกขนาดเล็กร้อยละ 32.53 ที่เหลือจะเป็นดอกขนาดรอง ขนาดใหญ่ และบัวปุม ร้อยละ 31.36 , 31.05 และ 5.06 ตามลำดับ เกษตรกรจะเก็บดอกบัวทุกวัน หรือวันเว้นวัน โดยเฉลี่ยเก็บได้ ประมาณ 19,542 ดอกต่อไร่ต่อปี ทั้งนี้ในช่วงฤดูหนาวผลผลิตของดอกบัวจะลดลง ดอกบัวที่เก็บได้จะถูกส่งขายที่ปากคลองตลาดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41 ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะนำดอกบัวไปขายส่งที่แหล่งรับซื้อ

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำนาบัวพบว่ามีความแตกต่างกันมาก ระหว่างพื้นที่ทำนาบัวแต่ละจังหวัด จังหวัดนนทบุรีมีต้นทุนการผลิตต่อไร่ สูงที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆคือ 15,432.33 บาทต่อไร่ต่อปี ในขณะที่รายได้ของเกษตรกรนาบัวจังหวัดนครปฐม สูงมากที่สุดคือ 25,648.18 บาทต่อไร่ต่อปี ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรทำนาบัว ได้แก่ โรคใบจุด ใบเน่าเสีย บุ่งกินใบกินดอก และส่วนใหญ่แก้ปัญหาด้วยการฉีดพ่นสารกำจัดศัตรูพืช นอกจากนี้ยังประสบปัญหาช่วงฤดูหนาวดอกบัวจะมีน้อยไม่พอส่งขาย ในฤดูร้อนดอกจะเหี่ยวง่ายรวมทั้ง การไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ สำหรับการขนส่งผลผลิตจะมีปัญหาเมื่อสภาพพื้นที่น้ำท่วม การขนส่งไม่สะดวก ประกอบกับปัญหาน้ำเน่าเนื่องจากขาดการถ่ายเทและช่องทางน้ำไหล ในส่วนของภาครัฐพบว่าไม่ได้ให้ความสนใจในการส่งเสริมการทำนาบัวเท่าที่ควร